

بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

مجید جامی^{۱*}

فاطمه محمدی^۲

افسانه سارانی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۳۱ تاریخ چاپ: ۱۳۹۸/۰۶/۱۳

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر رابطه بین ارزش دفتری هر سهم و سود هر سهم (به صورت مشترک) با ارزش شرکت، در بورس اوراق بهادار تهران، است. نمونه آماری شامل ۱۱۹ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ می‌باشد. این پژوهش توصیفی - همبستگی است و از نظر نوع پژوهش کاربردی تلقی می‌شود. آزمون فرضیات با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره و روش داده‌های ترکیبی اجرا گردید. نتایج پژوهش نشان داد که کیفیت حسابداری، ارتباط مثبت بین سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم (به صورت مشترک) با ارزش شرکت را تقویت می‌کند.

واژگان کلیدی

کیفیت حسابداری، ارزش شرکت، ارزش دفتری هر سهم، سود هر سهم.

۱- دکتری حسابداری، دانشکده حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی هاتف، زاهدان

۲- کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی هاتف، زاهدان

۳- کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی هاتف، زاهدان

۱. مقدمه

دو گروه (مالکان و مدیران) مایل به استفاده از خدمات حسابرسی مستقل هستند، بدین ترتیب، حسابرسی به عنوان راهکاری کارآمد برای محدود کردن اختیارات مدیران در روابط قراردادی محسوب می شود (صالحی و همکاران، ۱۳۹۵).

صورت‌های مالی بخش عمده‌ای از اطلاعات موردنیاز سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان که شرکت را تأمین می‌کنند، می‌باشد. بر اساس چنین سطح اعتمادی به صورت‌های مالی، نقش حسابرسان نیز حیاتی است. حسابرسی صورت‌های مالی امری ضروری است، زیرا صورت‌های مالی حسابرسی شده می‌تواند این اطمینان را برای سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان فراهم کند که اطلاعاتی معتبر و قابل اتکا در اختیار آنان قرار می‌گیرد. بنابراین حسابرسی صورت‌های مالی می‌تواند ارزش افزوده اقتصادی برای یک شرکت ایجاد کند. با در نظر گرفتن اهمیت خدمات حسابرسی و عدم امکان مشاهده‌ی مستقیم کیفیت حسابرسی، پیدا کردن روشی اثربخش برای کنترل کیفیت ضروری است (صالحی و همکاران، ۱۳۹۵).

سرمایه‌گذاران بالفعل و بالقوه برای تصمیم‌گیری درباره سرمایه‌گذاری منابع خود در سهام واحدهای تجاری به پایداری سود حسابداری توجه زیادی نشان می‌دهند زیرا به پیش‌بینی دقیق‌تر جریان‌های نقدی مورد انتظارشان کمک می‌کند. سرمایه‌گذاران برای اینکه برآورد دقیقی از این جریان داشته باشند لازم است که درک درستی از میزان پایداری سود داشته باشند تا بتوانند پایداری سود کل شرکت را برآورد کنند و تصمیمات مناسب‌تری اتخاذ نمایند. کیفیت حسابرسی با اطمینانی که به سرمایه‌گذاران در خصوص کاهش ریسک نمایندگی و کاهش ریسک اطلاعاتی می‌دهد، می‌تواند این امکان را برای سرمایه‌گذاران فراهم کند که اطلاعات مفیدی را از گزارش‌های سالانه شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار، برای تصمیم‌های سرمایه‌گذاری استخراج کنند (صالحی و همکاران، ۱۳۹۵).

طی چهار دهه‌ی اخیر، مبحث بازار سرمایه در حسابداری، شاهد رشد بسیار سریعی در مطالعات بوده است و مطالعات زیادی در این زمینه صورت گرفته است. بر اساس استانداردهای حسابداری بین‌المللی، اطلاعات مالی زمانی قابل اتکا می‌باشد که مرتبط و صحیح باشد و بتواند در تصمیمات گرفته‌شده توسط کاربران تغییر ایجاد کند. اطلاعات مالی اگر دارای ارزش پیش‌بینی و ارزش تأیید را داشته باشند، توانایی ایجاد تغییر در تصمیم‌گیری‌ها را دارند. (میشاری، ۲۰۱۶).

از جمله عوامل اساسی در ایجاد تغییرات بنیادی در محیط اقتصادی ایران، میتوان به عمومی شدن مالکیت بنگاه‌های اقتصادی، تأمین مالی از طریق مشارکت عمومی و خصوصی‌سازی بخش‌های دولتی و ربنگاه‌های اقتصادی را نام برد. در چنین شرایطی شفافیت و کیفیت مطلوب اطلاعات مالی، که پایه و اساس تصمیم‌گیری‌های بهینه اقتصادی سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و به‌طور اعم استفاده‌کنندگان از اطلاعات است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. یکی از اهداف گزارشگری مالی، ارائه اطلاعاتی است که برای سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و دیگر کاربران فعلی و بالقوه در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سرمایه‌گذاری و اعتبارده‌ی و سایر تصمیم‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد. یکی از معیارهای مهمی که گروه‌های مزبور برای برآورد قدرت سودآوری شرکت، پیش‌بینی سودهای آینده و ریسک‌های مربوط به آن و همچنین ارزیابی عملکرد مدیریت استفاده می‌کنند، سودهای جاری و گذشته شرکت است (سجادی و عربی، ۱۳۹۰). با توجه به هیئت استانداردهای بین‌المللی، اطلاعات مالی در صورتی که مرتبط و صحیح باشند، کاربران را قادر به اتخاذ تصمیمات مناسب و درستی می‌نمایند (میشاری، ۲۰۱۶).

اگرچه مسئولیت اصلی صورت‌های مالی بر عهده مدیریت شرکت است، ولی در پی رسوایی‌های مالی اخیر در سطح جهان و بروز نگرانی‌هایی در مورد قابلیت اتکاپذیری صورت‌های مالی، انگشت اتهام به سوی حساب‌رسان نشانه رفته است تا جایی که عموماً از این وقایع به عنوان شکست حسابرسی یاد می‌شود. تلقی عموم این است که نبود استقلال و کیفیت ضعیف حسابرسی موجب وقوع چنین وقایعی شده است (همان، ۲۰۱۶).

فرآیند حسابرسی در واقع یکی از راه‌های مشخص کردن اعتبار اطلاعات صورت‌های مالی است. با رشد رقابت در حرفه، مؤسسات حسابرسی ضرورت ارائه خدمات خود با کیفیت هر چه بهتر به بازار را بیشتر دریافتند و برای رقابت بر پایه‌ای به غیر از حق الزحمه، مؤسسات حسابرسی به دنبال متفاوت کردن خدماتشان هستند. لذا کیفیت حسابرسی از اهمیت ویژه‌ای نزد استفاده‌کنندگان برخوردار است (نونهال نهر و همکاران، ۱۳۹۲).

مدل‌های مختلفی برای ارزش شرکت در مطالعات قبلی استفاده شده‌اند، اما دو مدل ارزیابی دارای ارزش بیشتری هستند. آن مدل‌ها یکی مدل قیمت و دیگری مدل بازگشتی‌ها است. مدل قیمت رابطه بین قیمت سهام و سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم را بررسی می‌کند، درحالی‌که مدل بازگشتی‌ها رابطه بین سهام و سطوح تغییرات در سودهای هر سهم حسابداری را بررسی می‌کند. طی پژوهش‌های صورت‌گرفته در قبل، مدل اول یعنی مدل قیمت که ارتباط بین قیمت سهام و سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم را بررسی مفهوم بهتر و کاملتری برای تشریح ارزش شرکت را دارا می‌باشد (میشاری، ۲۰۱۶).

هر تحقیقی در زمینه‌ی ارتباط بین برداشت عموم از کیفیت حسابرسی و متغیرهای دیگر می‌تواند پاسخگوی بسیاری از ابهامات در زمینه‌ی کیفیت واقعی حسابرسی باشد. اگر بازار در شرایط خاصی نتواند کیفیت واقعی حسابرسی را به درستی ارزیابی کند، برداشت از کیفیت حسابرسی دیگر معرف کیفیت واقعی حساب‌رسان نخواهد بود (میشاری، ۲۰۱۶) هدف اصلی این مطالعه بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر روی سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم می‌باشد. برای رسیدن به هدف این پژوهش کیفیت حسابرسی توسط اندازه موسسه حسابرسی، اندازه‌گیری می‌شود (میشاری، ۲۰۱۶).

هدف حساب‌رسان، ایجاد اطمینان نسبت به صورت‌های مالی است، بنابراین کیفیت حسابرسی به معنی عاری بودن صورت‌های مالی حسابرسی شده از تحریفات بااهمیت است. تا به امروز تلاش‌های متعددی برای تعریف کیفیت حسابرسی صورت پذیرفته است، با اینحال هیچ کدام از آنها منجر به تعریف مورد قبول یا مورد پذیرش انجمن‌های حرفه‌ای و جامعه حسابداران قرار نگرفته است یا توسط جامعه بین‌المللی به رسمیت شناخته نشده است، زیرا اساس کیفیت حسابرسی در اصل یک مفهوم یک‌بعدی نبوده، بلکه یک مفهوم مجتمع و چندوجهی است و عوامل متعددی چه به صورت مستقیم و چه به صورت غیرمستقیم بر روی کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارند (میشاری، ۲۰۱۶).

لذا با توجه به اینکه تاکنون پژوهشی در خصوص تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران صورت نگرفته است، در این پژوهش به دنبال بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی ارزش شرکت می‌باشیم که نتیجه آن می‌تواند به عنوان معیاری جدید در کمک به تصمیم‌گیری و ارائه راهکارهای مناسب، مورد توجه سهامداران و سرمایه‌گذاران قرار گیرد. حساب‌رسان ارائه‌دهنده خدمت سودمندی هستند که به وسیله سرمایه‌گذاران تقاضا می‌شود، بنابراین کیفیت حسابرسی بالاتر می‌بایست باورپذیری بیشتری را برای صورت‌های مالی به همراه داشته باشد (خواجوی و ابراهیمی، ۱۳۹۴). از اینرو در این تحقیق به بررسی این مسئله پرداخته می‌شود که آیا کیفیت حسابرسی تأثیری بر ارزیابی شرکتهای

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؟

هدف کلی این تحقیق بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. در این تحقیق سعی می‌شود ارتباط معناداری بین کیفیت حسابداری و ارزش شرکت ارزیابی گردد. این پژوهش با تعیین رابطه بین کیفیت حسابداری و ارزش شرکت امکان مقایسه همبستگی بین متغیرهای مزبور را فراهم می‌کند و همچنین امکان مقایسه نتایج را نیز فراهم می‌سازد.

پژوهش‌ها نشان داده است که ساختار موسسه حسابداری نقش مهم و مؤثری بر کیفیت حسابداری دارد. هدف کلی حسابرسان حفاظت از منافع سهامداران در مقابل تحریفات و اشتباهات بااهمیت موجو در صورت‌های مالی است. حسابرسان به منظور حفظ اعتبار حرفه، شهرت حرفه‌ای خود و اجتناب از دعاوی قضایی علیه خود به دنبال افزایش کیفیت حسابداری هستند (نمازی و جبارزاده، ۱۳۹۰).

لذا با توجه به اهمیت بحث کیفیت حسابداری و اثر متقابل آن بر ارزش شرکت، ما در این پژوهش سعی می‌کنیم ارتباط معناداری میان کیفیت حسابداری و ارزش شرکت بیابیم.

۲. ادبیات پژوهش

برای بررسی کیفیت حسابداری، الف) ارتباط بین سود هر سهم و قیمت سهام و ب) ارزش دفتری هر سهم با قیمت سهام بررسی می‌شود. قیمت سهام از این حیث اهمیت دارد که سعی می‌کند بیان‌کننده تمام رویدادهای داخلی و خارجی شرکت در گذشته و حال و آینده باشد و تمامی حرکات در این بازار بر اساس این عنصر اسرار آمیز صورت می‌گیرد و از این روست که قیمت سهام و شاخص‌های بازار سرمایه را نه تنها به عنوان داماسنج بازار سرمایه بلکه به عنوان داماسنج اقتصاد یک کشور تلقی می‌کنند. تمامی تحلیل‌گران و تئوریسین‌های بازار سرمایه به این نکته اذعان دارند که ارزش شرکت و به عبارت دیگر ارزش سهام یک شرکت تابعی از "ارزش فعلی جریان‌های نقدی" آن می‌باشد. حال هر اطلاعات، تکنیک و روشی و در هر حیطه‌ای از علوم مانند اقتصاد، مدیریت، حسابداری که بتواند بهتر و دقیقتر این عامل را پیش‌بینی کند بهتر می‌تواند قیمت سهام و جهت حرکت بازار سرمایه را مشخص کند و در نتیجه می‌توان از آن عامل یا عوامل به عنوان مبنای تخصیص منابع در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی یاری جست (پناه، ۱۳۹۰).

بخش عمده‌ای از تحقیقات بازار سرمایه نشان می‌دهد که قیمت اوراق بهادار آرایه شده در بورس، در قبال اطلاعات جدید، واکنش سریع نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان فرض کرد قیمت‌های بازار، انعکاسی از اطلاعات در دسترس عموم می‌باشد (شباهنگ، ۱۳۸۴: ۲۹). موارد مذکور نشان می‌دهد که، سرمایه‌گذاران بر متغیرهای حسابداری توجه دارند و از آنها برای ارزیابی قیمت سهام استفاده می‌کنند. بنابراین انتظار می‌رود، عناصر صورت‌های مالی و شاخص‌های حسابداری با قیمت سهام شرکت‌ها رابطه داشته باشند و قیمت سهام از تغییرات در این عناصر متأثر گردد. ارزش دفتری و سود هر سهم از جمله شاخص‌های حسابداری هستند که مورد توجه محققین قرار گرفته‌اند و در مدل‌های ارزیابی سهام وارد شده‌اند. هر چند که بیشتر مدل‌های ارزیابی سهام بر سود هر سهم تکیه داشته‌اند و ارزش دفتری در این مدل‌ها نقش قابل توجهی نداشته است، ولی در سال‌های اخیر ارزش دفتری نیز مورد توجه واقع گردیده است. در مطالعات انجام شده اخیر به نقش ارزش دفتری در ارزیابی سهام و میزان ارتباط آن با ارزش شرکت اهمیت داده شده که می‌توان به مدل سود باقیمانده اولسون اشاره کرد (برگر، ۱۹۹۶: ۲۵۸-۲۵۷). با این وجود، تحقیقات انجام شده در ایران نتوانسته است ارتباط قوی بین ارزش دفتری و قیمت سهام برقرار کند (پورحیدری و دیگران ۱۳۸۴: ۳-۱۹). چنانچه ما اطلاعات حسابداری را بیانگر

ارزش شرکت یا ارزش سهام شرکت بدانیم، می‌بایست تغییرات در شاخص‌های حسابداری، با تغییرات در ارزش شرکت یا ارزش سهام شرکت ارتباط داشته باشند (چن و زانگ، ۲۰۰۷).

اولسن در سال ۱۹۹۵ "تئوری مازاد خالص" را در ارتباط با ارزش شرکت ارائه کرد و به نقش همزمان سود و ارزش دفتری در تبیین ارزش شرکت تاکید ورزید. این تئوری ارزش شرکت و قیمت سهام را تابع دو عامل اساسی ارزش دفتری و سرفعلی بیان می‌کند که در شرایطی که تداوم فعالیت شرکت مورد تردید نباشد ارزش دفتری نماینده بازدهی نرمال و عادی شرکت می‌باشد. سرفعلی نیز نماینده سودهای غیر نرمال شرکت تلقی می‌گردد. به این ترتیب ارزش دفتری به عنوان یکی از مهمترین اقلام ترازنامه توجه زیادی را به خود جلب کرد. این تئوری مبنای بسیاری از تحقیق‌های مربوط به ارزش شرکت و بازار سرمایه شد.

۳. پیشینه پژوهش

نونهال نهر و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به ارزیابی تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنان بدون متغیرهای کنترلی بیانگر این مطلب است که مؤسسات حسابرسی بزرگتر و دوره تصدی طولانی‌تر، حسابرس بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر منفی دارند. ولی با افزودن متغیرهای کنترلی نتایج، نشان‌دهنده عدم تاثیر مؤسسات حسابرسی بزرگتر بر مدیریت سود و تاثیر منفی دوره تصدی طولانی‌تر، حسابرس بر مدیریت سود در شرکت‌های تازه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

حساس یگانه و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر ارزیابی عملکرد مدیریت در تبیین ارزش ایجاد شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش آنان حاکی از این است که بین تخصص صنعت و دوره تصدی حسابرس با ارزش افزوده اقتصادی شرکت، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. شرکت‌ها میتوانند ارزش افزوده اقتصادی ایجاد شده برای سهامداران را با بهبود محیط اطلاعاتی خود از طریق انتخاب حسابرس متخصص و عدم تغییر حسابرس تا زمان مجاز افزایش دهند.

فرناندو^۱ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تاثیر ویژگی‌های کیفی حسابرسی بر هزینه حقوق صاحبان سهام شرکت پرداختند. آنان دریافتند افزایش کیفیت حسابرسی، هزینه حقوق صاحبان سهام را افزایش می‌دهد.

میشاری^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی اثر کیفیت حسابرسی بر سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم در کشور کویت پرداخت. وی دریافت ارزش دفتری هر سهم و سود هر سهم با کیفیت حسابرسی شرکت‌های مورد بررسی در بورس اوراق بهادار کویت ارتباط مثبت و معناداری دارد.

صفری^۳ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر ارقام تعهدی اختیاری به عنوان معیاری برای اندازه گیری مدیریت سود پرداختند. آنها برای اندازه گیری کیفیت حسابرسی از سه معیار اندازه حسابرس، تخصص صنعت حسابرس و استقلال حسابرس استفاده کردند و به این نتیجه رسیدند که ارقام تعهدی اختیاری با اندازه حسابرس، تخصص صنعت حسابرس و استقلال حسابرس رابطه معکوس دارد.

¹ Fernando

² Mishari

³ Saffari

۵. فرضیه‌های پژوهش

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده، فرضیه‌ای برای آزمون ارتباط بین کیفیت حسابداری با ارزش شرکت ارائه شده است که عبارت است از:

فرضیه اول: کیفیت حسابداری، ارتباط مثبت بین سود هر سهم (EPS) با قیمت سهام را تقویت می‌کند.

فرضیه دوم: کیفیت حسابداری، ارتباط مثبت بین ارزش دفتری هر سهم (BVS) با قیمت سهام را تقویت می‌کند.

۴. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش توصیفی - همبستگی مبتنی بر تحلیل داده‌های ترکیبی است و از نظر نوع پژوهش کاربردی تلقی می‌شود. در تحلیل داده‌ها از روش‌های همبستگی و رگرسیون پرویت و رگرسیون داده‌های ترکیبی با اثرات ثابت به وسیله نرم‌افزار Eviews9 استفاده شده است.

نوع داده‌ها دست دوم می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات مالی از اطلاعات و ارقام موجود در بورس اوراق بهادار تهران استفاده خواهد شد. به همین جهت اطلاعات مورد نیاز، از گزارش‌های مالی منتشر شده از سوی شرکت‌ها، سایت رسمی بورس اوراق بهادار تهران و همچنین از نرم‌افزار بانک اطلاعاتی ره‌آورد نوین استخراج می‌شود.

۴,۱. جامعه و نمونه

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که از سال ۹۰ تا ۹۶ در فهرست شرکت‌های بورس قرار داشته باشند.

در این پژوهش، شرکت‌های مورد بررسی از بین جامعه‌ی آماری، به روش نمونه‌گیری هدفمند (حذف سیستماتیک) و بر اساس معیارهای زیر انتخاب می‌شوند:

- ۱) شرکت‌هایی که طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶ در بورس حضور داشته‌اند.
- ۲) شرکت‌هایی که پایان سال مالی آنها منتهی به پایان می‌باشد و شرکت‌هایی که تغییر در سال مالی داشته‌اند.
- ۳) جزو بانک‌ها، موسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ، بانک‌ها و لیزینگ‌ها) نباشند، زیرا افشاهای مالی در این گونه شرکت‌ها متفاوت است.
- ۴) شرکت‌هایی که اطلاعات مالی آنها ناقص نمی‌باشد و اطلاعات آنها در دسترس است.

جدول ۱: نحوه نمونه‌گیری بر اساس محدودیت‌های فوق

ردیف	شرح	تعداد شرکت
۱	تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس در پایان سال ۱۳۹۶	۵۳۷
۲	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی پژوهش در بورس فعال نبوده‌اند	۱۸۳
۳	تعداد شرکت‌هایی بعد از سال ۹۰ در بورس پذیرفته شده‌اند	۶۸
۴	تعداد شرکت‌هایی که جزء هلدینگ، سرمایه‌گذاری‌ها، واسطه‌گری‌های مالی، بانک‌ها و یالیزینگ‌ها بوده‌اند.	۵۳
۵	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی تحقیق تغییر سال مالی داده و یا سال مالی آن منتهی به پایان اسفند نمی‌باشد	۵۳
۶	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی تحقیق وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه داشته‌اند	۶۱
۷	تعداد کل شرکت‌هایی که حذف شدند.	۴۱۸
۸	تعداد شرکت‌های عضو نمونه	۱۱۹

۵. مدل رگرسیونی پژوهش

برای آزمون فرضیات پژوهش از مدل میشاری (۲۰۱۶) استفاده می‌شود.

مدل فرضیه اول

$$P_{i,t} = \omega_0 + \omega_1 EPS_{i,t} + \omega_2 QUALITY_{i,t} + \omega_3 EPS_{i,t} * QUALITY_{i,t} + \text{رابطه (۱)}$$

$$\omega_4 SIZE_{i,t} + \omega_5 LEV_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل فرضیه دوم

$$P_{i,t} = \omega_0 + \omega_1 BVS_{i,t} + \omega_2 QUALITY_{i,t} + \omega_3 BVS_{i,t} * QUALITY_{i,t} + \text{رابطه (۲)}$$

$$\omega_4 SIZE_{i,t} + \omega_5 LEV_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

جدول (۲). معرفی متغیرهای پژوهش

Pi,t	قیمت هر سهم شرکت آدر زمان t، آیا ارزش بازار یک سهم شرکت در بازار بورس اوراق بهادار تهران
EPSi,t	سود هر سهم شرکت آدر زمان t
BVSi,t	ارزش دفتری هر سهم شرکت آدر زمان t
QUALITYi,t	کیفیت حسابرسی
EPSi,t*QUALITYi,t	اثر متقابل سود هر سهم با کیفیت حسابرسی
BVSi,t*QUALITYi,t	اثر متقابل ارزش دفتری هر سهم با کیفیت حسابرسی
SIZE	اندازه شرکت
LEV	شاخص اهرم مالی

۶. نتایج آزمون فرضیات پژوهش

جدول (۳). نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیر مستقل	ضرایب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
عرض از مبدا	-۱۸۷۳۶,۷۴	۵۲۳۷,۶۴۴	-۳,۵۷۷۳۲۳	۰,۰۰۰۴	معنادار
سود هر سهم	۳,۷۳۳۹۰۵	۰,۱۹۷۵۸۰	۱۸,۸۹۸۲۲	۰,۰۰۰۰	معنادار
کیفیت حسابرسی	۶۱۱,۱۴۲۲	۳۵۲,۱۵۳۸	۱,۸۷۷۴۲۵	۰,۰۶۰۸	بی معنی
اندازه شرکت	۱۴۰۸,۴۸۴	۳۷۱,۶۵۰۱	۳,۷۸۹۸۱۱	۰,۰۰۰۲	معنادار
اهرم مالی	۳۳۲۲,۳۹۰	۹۴۳,۸۱۶۴	۳,۵۲۰۱۶۶	۰,۰۰۰۵	معنادار
اثر متقابل سود هر سهم با کیفیت حسابرسی	-۱,۱۰۱۲۰۵	۰,۳۱۷۷۰۲	-۳,۴۶۶۱۵۷	۰,۰۰۰۶	معنادار
ضریب تعیین R ²	احتمال آماره F (Prob)	آماره F	آماره دوره - واتسون		
۰,۷۲	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	۱,۸۱		
سطح معناداری آزمون لیمر		۰,۰۰۰۰			
سطح معنی داری آزمون هاسمن		۰,۰۰۰۰			

در جدول فوق احتمال آماره‌ی F نشان می‌دهد که در حالت کلی رگرسیون معنادار است و همچنین مقدار آماره‌ی دوربین واتسون ۱,۸۱ می‌باشد که نشان می‌دهد هیچگونه خودهمبستگی بین اجزاء خطا رگرسیون وجود ندارد. نتایج مربوط به ضریب تعیین نیز نشان می‌دهد که در کل دوره‌ی پژوهش ۰,۷۹ درصد از تغییرات قیمت تحت تأثیر متغیرهای مستقل و کنترلی بوده است. احتمال آزمون F لیمر کمتر از سطح خطای مورد پذیرش و برای آزمون هاسمن کمتر از سطح خطای مورد پذیرش می‌باشد. بنابراین مدل اثرات ثابت سازگار است و انتخاب می‌شود. همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، ضریب کیفیت حسابرسي مثبت اما بی‌معنا است. بنابراین فرضیه اول تحقیق رد می‌شود.

جدول (۴). نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

متغیر مستقل	ضرایب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
عرض از مبدا	-۱۲۷۰۷,۵۲	۲۴۱۲,۸۸۰	-۵,۲۶۶۵۳۴	۰,۰۰۰۰	معنادار
ارزش دفتری هر سهم	۲,۳۳۸۷۶۹	۰,۲۴۹۹۴۷	۹,۳۵۷۰۷۲	۰,۰۰۰۰	معنادار
کیفیت حسابرسي	۱۳۸۱,۸۹۵	۶۶۴,۱۸۷۰	۲,۰۸۰۵۸۱	۰,۰۳۷۸	معنادار
اندازه شرکت	۸۳۰,۲۵۵۴	۱۸۰,۹۶۰۴	۴,۵۸۸۰۵۱	۰,۰۰۰۰	معنادار
اهرم مالی	۳۲۰,۸۳۵۵	۶۹۹,۵۳۹۵	۴,۵۸۸۰۵۱	۰,۰۰۰۰	معنادار
اثر متقابل ارزش دفتری هر سهم با کیفیت حسابرسي	-۰,۸۳۷۱۴۱	۰,۳۲۲۰۰۹	-۲,۵۹۹۷۴۳	۰,۰۰۹۵	معنادار
ضریب تعیین R^2	احتمال آماره F (Prob)	آماره F	آماره دوربین- واتسون		
۰,۶۹	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	۱,۶۰		
		سطح معناداری آزمون لیمر		۰,۰۰۰۰	
		سطح معنی داری آزمون هاسمن		۰,۰۰۰۰	

جدول (۴) احتمال آماره‌ی F نشان می‌دهد که در حالت کلی رگرسیون معنادار است و همچنین مقدار آماره‌ی دوربین واتسون ۱,۶۰ می‌باشد که نشان می‌دهد هیچگونه خودهمبستگی بین اجزاء خطا رگرسیون وجود ندارد. نتایج مربوط به ضریب تعیین نیز نشان می‌دهد که در کل دوره‌ی پژوهش ۰,۷۵ درصد از تغییرات قیمت تحت تأثیر متغیرهای مستقل و کنترلی بوده است. احتمال آزمون F لیمر کمتر از سطح خطای مورد پذیرش و برای آزمون هاسمن کمتر از سطح خطای مورد پذیرش می‌باشد. بنابراین مدل اثرات ثابت سازگار است و انتخاب می‌شود. همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، ضریب کیفیت حسابرسي مثبت و معنادار است. بنابراین فرضیه دوم تحقیق تأیید می‌شود.

۷. بحث و نتیجه گیری

با توجه به فرضیه‌های مطرح شده و نتایج یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها، نتایج تحقیق را می‌توان به شرح زیر ارائه نمود: یافته‌های فرضیه اول بیان می‌کند که کیفیت حسابرسی، ارتباط مثبت بین سود هر سهم (EPS) با قیمت سهام را تقویت می‌کند. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌ی اول، با سطح خطای ۶٪ ضریب کیفیت حسابرسی مثبت اما بی‌معنا است. بنابراین فرضیه‌ی اول تحقیق رد می‌شود.

یافته‌های فرضیه دوم بیان می‌کند که کیفیت حسابرسی، ارتباط مثبت بین ارزش دفتری هر سهم (BVS) با قیمت سهام را تقویت می‌کند. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌ی دوم، در سطح اطمینان ۹۵٪ ضریب ارزش دفتری هر سهم (BVS) مثبت و معنادار است. بنابراین فرضیه دوم تحقیق تأیید می‌شود.

کیفیت حسابرسی، ارتباط مثبت بین سود هر سهم (EPS) با قیمت سهام را تقویت نمی‌کند، اما کیفیت حسابرسی، ارتباط مثبت بین ارزش دفتری هر سهم (BVS) با قیمت سهام را تقویت می‌کند. فرضیه دوم تأیید می‌شود فرضیه‌ی اول رد می‌شود. نتیجه حاصل از یافته‌های فرضیه اول نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی، ارتباط مثبت بین سود هر سهم (EPS) با قیمت سهام را تقویت می‌کند. نتیجه‌ی این فرضیه با پژوهش میشاری (۲۰۱۶) در کشور کویت، همسان می‌باشد.

۸. منابع و مآخذ

- ۱- اسلامی بیدگلی، غلامرضا و زارعی، حسین، ۱۳۸۲ پژوهش‌های تجربی پیرامون روش‌های آماری در حسابرسی.
- ۲- پناه، امیر، ۱۳۹۰، "تأثیر تقسیم سود بر قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوران رکود"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۳- پورحیدری، امید، غلامرضا سلیمانی امیری و محسن صفاجو "بررسی میزان ارتباط سود و ارزش دفتری با ارزش سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۲، ۳-۱۹
- ۴- حساس یگانه، یحیی و غلامزاده لداری، مسعود، ۱۳۹۶ ارزیابی جامع کیفیت حسابرسی در ایران: فرصت‌های تحقیقاتی، دهمین همایش ملی حسابداران ایران، ایران، تهران، دانشگاه الزهرا.
- ۵- حساس یگانه، یحیی؛ محمودی، مهدی و پناهی، سونیا، ۱۳۹۲ بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارزیابی عملکرد مدیریت در تبیین ارزش ایجاد شده برای سهامداران، یازدهمین همایش ملی حسابداری ایران، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- ۶- سجادی، سید حسین و عربی، مهدی، ۱۳۹۰ تأثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود، مجله حسابدار رسمی، دوره ششم.
- ۷- شباهنگ، رضا، (۱۳۸۴)، "تئوری حسابداری، جلد اول، تهران، انتشارات سازمان حسابرسی.

- ۸- خواجهی، شکراله و ابراهیمی، مهرداد، ۱۳۹۴، کیفیت حسابرسی و محافظه‌کاری: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره.
- ۹- نمازی، محمد؛ بایزیدی، انور و جبارزاده، سعید، ۱۳۹۰، بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله تحقیقات حسابداری، شماره.
- ۱۰- نونهال نهر، علی کبر؛ علی نژاد ساروکلائی، مهدی و خضری، پریسا، ۱۳۹۷، ارزیابی تأثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود در شرکتهای تازه پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال دوم، شماره هفتم.

- 11- Berger P., Ofek E. and Swary I., (1996), " Investor valuation of Abandonment Option ", *Journal of Financial Economics*, Vol. 42, 257-258
- 12- Chen, P., Zhang, G., (2007), " How Do Accounting Variables Explain Stock Price Movements? Theory and Evidence ", *Journal of Accounting and Economics*, 1-27.
- 13- Fernando, Ahmed M. Abdel-Meguid, Randal J. Elder. 201۷, audit quality attributes, client size and cost of capital. *Review of Accounting and Finance*, Vol. 9 Iss: 4, 363 – 381.
- 14- Habib, H., Jiang, H., & Zhou, D. 2014. Audit Quality and Market Pricing of Earnings and
- 15- Mishari M. Alfraih , 2016, The role of audit quality in firm valuation: evidence from an emerging capital market with a joint audit requirement, *International Journal of Law and Management*, Vol. 58 Iss 5: -1-34.
- 16- Saffari, Momeni, and Maatoofi, 2011, Impact of Audit Quality on Earnings Management., *International Research Journal*, No.66, 1450 – 2887

Investigating the Impact of Audit Quality on the Value of Companies Listed in the Stock Exchange

Majid Jami¹

Fatemeh Mohammadi²

Afsaneh Sarani³

Date of Receipt: 2019/08/22   Date of Issue: 2019/08/31

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of audit quality on the relationship between book value per share and earnings per share (jointly) with firm value in Tehran Stock Exchange. This is a descriptive-correlational research and it is considered as applied research. Hypotheses were tested using multivariate linear regression and combined data methods. The results showed that audit quality reinforces the positive relationship between earnings per share and book value per share (jointly) with firm value.

Keyword

Audit quality, Company value, Book value per share, Profit per share.

1. PhD Accounting, Faculty of management and accounting, Institute of higher education Hatef, Zahedan
2. Master of Accounting, Faculty of management and accounting, Institute of higher education Hatef, Zahedan
3. Master of Accounting, Faculty of management and accounting, Institute of higher education Hatef, Zahedan